

Ткаченко П.І., Резвіна К.Ю., Зарудська Т.А.

**Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава
ЗАСТОСУВАННЯ ТРВЗ-ТЕХНОЛОГІЙ (ТЕОРІЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ
ВИНАХІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ) ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ХІРУРГІЧНОЇ
СТОМАТОЛОГІЇ**

Ни в одном мире пьеса не начинается с кульминации, главной мысли автора. Почему? Иначе зрители не воспримут этой мысли, просто не успеют настроиться, сосредоточиться. Поэтому в различных видах искусства существуют: увертюра, пролог, вступление, или, "подводка к сюжету".

И.Л. Викентьев

Останнім часом все більш актуальним стає питання творчого розвитку особистості. У нашій країні відбуваються зміни, що зумовлюють необхідність виховання покоління, зорієнтованого на розв'язання складних інтелектуальних проблем. Навчальні заклади України дбають про творчий потенціал кожного студента та в подальшому – нашого суспільства в цілому. Удосконалювати навчальний процес з хірургічної стоматології, підвищувати ефективність обсягу та форм роботи, керуючись лише застарілими методиками, на сьогодні стає неможливим. Це питання є актуальним на сьогодні, оскільки під час занять досить часто визначається, що студенти мислять готовими схемами та дають відповіді на поставлені запитання досить стисло та неповно, не бажаючи систематизувати та дослідити отримані навички та знання.

Ключові слова: ТРВЗ, розвиток творчої уяви, вивчення, хірургічна стоматологія.

В последнее время все более актуальным становится вопрос творческого развития личности. В нашей стране происходят изменения, обуславливающие необходимость воспитания поколения, ориентированного на решение сложных интеллектуальных проблем. Учебные заведения Украины заботятся о творческом потенциале каждого студента и в дальнейшем - общества в целом. Усовершенствовать учебный процесс по хирургической стоматологии, повышать эффективность объема и форм работы, руководствуясь лишь устаревшими методиками, сегодня становится невозможным. Этот вопрос является актуальным на сегодняшний день, поскольку во время занятий достаточно часто определяется, что студенты мыслят готовыми схемами и дают ответы на поставленные вопросы достаточно кратко и неполно, не желая систематизировать и исследовать полученные навыки и знания.

Ключевые слова: ТРИЗ, развитие творческого воображения, изучение, хирургическая стоматология.

Recently, the issue of creative development of personality has become increasingly important. In our country there are changes that necessitate the education of a generation focused on solving complex intellectual problems. Educational institutions of Ukraine care about the creative potential of each student and in the future - our society as a whole. It is currently impossible to improve the educational process in surgical dentistry, increase the efficiency of the volume and forms of work, guided only by outdated methods. This question is relevant today, because during classes it is often determined that students think ready-made schemes and give answers to questions quite

concisely and incompletely, not wanting to systematize and explore the acquired skills and knowledge.

Key words: the theory of inventive problem solving, development of creative imagination, study, surgical dentistry.

У сьогоднішньому світі розвиток педагогічної діяльності «характеризується динамічними змінами в системі освіти. Реалії сучасного суспільства спонукають педагогів-науковців і практиків включатися в соціально-педагогічну діяльність, спрямовану на пошук можливостей реконструювання освітніх систем. Така ситуація передбачає створення педагогами різних освітніх технологій, максимально узгоджених з цілями розвитку освіти та індивідуальними здібностями учнів» [3, с. 24]. В даний час в вузах здебільшого реалізується система навчання, що базується на формуванні загальнокультурних, професійних, спеціальних компетентностей. Дані компетенції прописані в професійних стандартах і націлені на вміння вчитися. З цієї точки зору завдання педагога - організувати навчання так, щоб у студента сформувалися компетенції, які необхідні в сучасному суспільстві, дозволяючи бути мобільним і гнучким в складній соціокультурній ситуації. Різні форми і методи проведення самостійної роботи студентів здійснюють на основі використання інформаційних технологій: інтерактивна лекція, ділова гра, педагогічна майстерня, метод проблемного навчання, тренінг, навчальний форум, колоквиум, метод кейсів, теорія рішення винахідницьких задач (далі - ТРВЗ), реферат, резюме, веб-квест, коучинг, рольова гра, інсценування, мозковий штурм [4, с. 571]. Викладач зі свого боку для оптимізації навчального процесу повинен здійснювати усвідомлений вибір педагогічних технологій, форм, методів і засобів навчання.

Традиційні заняття можуть чергуватися інтерактивними, внаслідок чого відбувається спілкування і взаємодія викладача зі студентами, а також студентів між собою. Отримання нових знань чергується з іншими видами навчальної діяльності. При такому проведенні занять відбувається стимулювання активності студентів за рахунок суперництва і роботи в колективі. Для цього можуть використовуватися методи ТРВЗ, які спрямовані на колективну дослідну роботу. В цьому випадку група націлена на спільний пошук рішення дослідницького завдання, вивчення конкретних ситуацій, обговорення напівчинних результатів, отримання випереджальних знань для наступних занять.

Що ж таке ТРВЗ - технологія? Запроваджена теорія була в 1946 році в гуртках технічної творчості. Основи цієї технології розроблені інженером і письменником-фантастом Г.С. Альтшуллером в 60-ті роки ХХ століття. Перша публікація з ТРВЗ з'явилася в журналі «Питання психології» у 1956 році. Методика ТРВЗ ставить на очільне місце завдання виховання особистості, підготовленої до прийняття рішень у нестандартних ситуаціях

[1, с. 122]. Головною метою ТРВЗ є знаходження та використання законів, закономірностей та тенденцій розвитку технічних систем. ТРВЗ покликаний організувати творчий потенціал особистості таким чином, щоб сприяти саморозвитку та пошуку рішень задач у різних сферах діяльності. Студент, який володіє елементами ТРВЗ, намагається розв'язати свої проблеми без залучення сили. У педагога, який використовує теорію, учні займаються із захопленням, без перевантажень освоюють нові знання, розвивають мовлення й мислення. Сценаристам і письменникам технології розвитку творчої уяви допомагають

розвинути сюжети їхніх творів, придумати неординарні фантастичні об'єкти. Бізнесмени, що володіють ТРВЗ, обходять конкурентів і підвищують свої доходи за рахунок більш ефективного використання ресурсів, які вони мають.

Ефективність ТРВЗ-педагогіки полягає в її інструментальності та достатній гарантованості формування пошукових умінь у студентів. Методологічним базисом для ТРВЗ-педагогіки є фантастичний розказ оповідання Г.С. Альтшуллера «Третье тысячелетие» [1, с. 122], в якому він описує принципи педагогіки майбутнього: 1. Педагогіка повинна бути спрямована на підготовку універсалів, які все знають та вміють робити все. 2. Спеціалізація відбувається сама по собі. 3. Навчання проводиться з максимальною швидкістю (принцип форсажа). 4. Програма навчання повинна постійно оновлюватися та доповнюватися. 5. Навчальні групи повинні бути невеликими для обліку особистих особливостей кожного студента. 6. ТРВЗ-педагог сам повинен бути універсальною творчою особистістю.

Найновіший погляд пропонує Анатолій Гин , спеціаліст в галузі ТРВЗ, який розробив 5 принципів сучасної ТРВЗ-педагогіки [2, с. 56].

- Принцип свободи вибору. В будь - якій навчальній або керуючій дії надавати студенту право вибору.
- Принцип відвертості. Не тільки давати знання, але ще й показувати їх межі. Використовувати в навчанні відкриті задачі – задачі, що стимулюють самостійне генерування ідей.
- Принцип діяльності. Освоєння студентами знань, умінь, навичок переважно у формі діяльності.
- Принцип зворотнього зв'язку. Регулярно контролювати процес навчання за допомогою розвинутої системи засобів зворотнього зв'язку.
- Принцип ідеальності. Максимально використовувати можливості, знання, інтереси самих студентів з метою підвищення результативності та зменшення затрат в процесі освіти [5, с. 290].

Відповідно до принципів та теорій ТРВЗ викладач під час проведення практичного заняття з хірургічної стоматології використовує всі перераховані методи. Група складається з 10-11 чоловік, які на занятті розв'язують ситуаційні задачі, використовуючи мультидисциплінарний підхід в кожному окремому випадку та вирішують тестові завдання з дисципліни. Тести та задачі допомагають викладачеві зорієнтуватися про можливості кожного студента індивідуально, виявити протиріччя під час спілкування по темі заняття, особливо при вивченні окремих нозологічних форм. У ситуаціях, коли викладач виявляє стереотипність мислення, послідовно розглядали сумісно зі студентами можливості подолання перешкод до сміливого та творчого мислення для розв'язання ситуаційних задач з наданими алгоритмами рішення та обґрунтуванням свого вибору. На семінарах студенти розробляють міні-проекти та разом з викладачем їх оцінювали. Більш поглиблене вивчення предмету відбувається в наукових гуртках, після чого найактивніші та творчі студенти з неординарним та сміливим підходом до поставлених задач приймають участь у брейн-рингах та студентських олімпіадах.

Тож, можна стверджувати, що застосування ТРВЗ-технологій в навчальному процесі допомагає студентам міркувати, шукати нестандартні підходи до вирішення поставлених викладачем задач та засвоювати дисципліну, що викладається.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альтшуллер Г. С. Найти идею. Введение в ТРИЗ – теорию решения изобретательских задач. – М.: Альпина Паблишер, 2015. – 381 с.
2. Гин А., Баркан М. Открытые задачи как инструмент развития креативного мышления. – М.: Народное образование, 2014. – 84 с.
3. Модестов С. Ю. Проектирование образовательных технологий на основе ТРИЗ: дис. ... канд. пед. наук. – СПб., 2001. – 197 с.
4. Николаева Л. В. Новые образовательные технологии и принципы организации учебного процесса в современном вузе // *Фундаментальные исследования*. – 2015. – № 11-3. – С. 570–573.
5. Яударова Н.Ю. Применение инновационных технологий в образовательном процессе в высшем учебном заведении // *Историческая и социально-образовательная мысль*. – 2015. №5. – Том 7, часть 2. – С. 289 – 292.

УДК 616. 1/4: 378. 14

*Треумова С.І., Петров Є.Є., Грибрат Т.А.,
Іваницька Т.А., Борисова З.О., Шуть С.В.*

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Психолого-педагогічні засади формування майбутнього фахівця це, насамперед, питання особистісного розвитку, формування світогляду, клінічного, критичного мислення, мотивації до навчання, готовності до майбутньої професійної діяльності. Необхідно, щоб протягом навчання відбулися суттєві зміни в структурі самосвідомості, завершився процес самовизначення.

Слід сформуванню прагнення застосовувати свої знання, досвід, здібності в галузі обраної професії та визначити професійну направленість. Необхідно розвинути бажання вдосконалювати свою кваліфікацію, погляди, переконання після закінчення вищого навчального закладу. За роки навчання студент має стати зрілою, самодостатньою людиною. Зростає значення формування гармонійно-розвинутої суспільно-активної особистості - спеціаліста.

Без достатньої позитивної мотивації неможливо досягти результатів у розвитку становлення фахівця. Слід зазначити, що провідною метою української освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися впродовж всього життя.

Ключові слова: *психолого-педагогічні засади, особистість, педагогічна підтримка, фахівець, мотивація, професійна діяльність, творча спрямованість.*

Psychological and pedagogical principles of forming of the future specialist are, first of all, the issue of personal development, mindset formation, critical reasoning, medical judgement, motivation to study as well as readiness for the future professional activity. Significant changes in the structure of self-consciousness and completion of the self-determination process must occur during the process of studying.

It is necessary to form the student's aspiration for using of knowledge, experience, abilities in the field of the chosen occupation and to determine the professional direction. It is necessary to develop the wish to improve professional skills, views and one's opinion after graduating from the higher educational institution. A student must become a mature and all-sufficient personality during the years of studying. The importance of forming of harmoniously developed and socially active personality of the specialist is increasing.